

Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Kutlamaları

Bayramlar ve kutlamalar, bir toplumun ortak değer ve davranış ölçülerinin bireyler tarafından bilinçli bir şekilde kavranıp benimsenmesi ve yeni kuşaklara aktarılmasında önemli bir işlevi yerine getirirler. Toplum hayatının temel alanlarının kurumlaşmasının ve güçlenmesinin esas unsurları arasında yer aldıkları gibi, toplumsal bütünleşme ve dayanışma ortamının oluşup pekişmesinde de önemli rol oynarlar.

Kutlamalar, yapıldığı ülkenin yönetim biçimine göre şekillenmekle birlikte, törenler genellikle rejimle halkın kaynaşmasını sağlamak, milli karakteri güçlendirmek ve halkı eğitmek için bir araç olarak kullanılmaktadır. Türklerde bayram olgusu İslamiyet öncesi dönemde başlamış, kültürel özellikleri, idari yapıları ve İslam kültürü etrafında biçimlenmiş, Fransız ihtilali sonrasında yayılan milliyetçilik fikri etrafında yeniden şekillenmiştir. Osmanlı Devleti'nin yenileşme çabaları doğrultusunda sadece devlet düzeni ile sınırlı kalmayan değişim isteği, toplumsal alanda da yeni bir değerler sisteminin oluşmasına yol açmış ve dini bayramların yanı sıra, milli bayramlar ve milli günler düzenlenmiştir. Bu çabalar çoğunlukla Osmanlı Devleti'nin çözülmeye başladığı dönemde toplumu bir arada tutabilecek bir harç oluşturma gayreti olarak görülmektedir. İkinci Meşrutiyet döneminde Türkçülük fikri etrafında toplanan aydınlar ve İttihat ve Terakki yönetimi, milletin katılacağı, heyecan duyacağı ve nesilden nesile aktarılacak ve milli duyguları canlı tutabilecek milli bayramlar olgusunu gündeme getirmişlerdir.

İlk olarak Osmanlı Devleti'nin kuruluş gününün kutlanması için bir öneri verilmiş ancak Meclis'te yapılan tartışmalar sonucunda Meşrutiyet'in ilan edildiği 10 Temmuz (23 Temmuz) gününün milli bayram olarak kutlanması kararlaştırılmıştır. Hürriyet Bayramı olarak da anılan bu bayram işgal yıllarında kesintiye uğramakla birlikte kaldırıldığı 27 Mayıs 1935'e kadar, milli egemenlik olgusunun ülkede yerleştirilmesinin öncelikli basamağı olarak değerlendirilmiştir. Bundan başka Osmanlı Devleti'nin kuruluş günü olarak İstiklal-i Osmani günü, Çocuklar Bayramı ve İdman Bayramı gibi bayramlar da milli birlik ve beraberliği pekiştirme içgüdüsüyle kutlanmıştır. Cumhuriyet ilan edilmeden önce 23 Nisan, 1921'de TBMM tarafından milli bayram olarak kabul edilmiş, 1923 yılında 2 Kasım, saltanatın kaldırılışı nedeniyle Hâkimiyet Bayramı olarak, 30 Ağustos, 1927 yılından itibaren Zafer Bayramı olarak, 19 Mayıs, 1935 yılından itibaren Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştır.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in ilan edilişi tüm yurttaki 101 pare top atışı ile duyurulmuş ve büyük bir sevinçle karşılanmıştır. 1924 yılı 29 Ekim'inde yapılacak merasim devlet tarafından organize edilmiş ve ilk tören büyük bir özenle kutlanmıştır. 19 Nisan 1925'de ise TBMM'de verilen kanun teklifi ile 29 Ekim Milli Bayram olarak kabul edilmiştir. Bundan sonra Cumhuriyet Bayramları, yeni kurulan rejimin değerlerini ortaya koyma ve halka benimsetme yolunda önemli bir işlev görmüş ve her yıl şenliklerle kutlanmaya başlanmıştır.

1923 yılında kurulan Cumhuriyetin on yıl gibi kısa bir süredeki ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, tarım, sanayi ve eğitim alanındaki başarılarının, dış politikada izlediği yurttaki ve dünyada barış ilkesinin genç cumhuriyete kazandırdığı uluslararası güvenilirlik ve saygınlığın tüm ülkede idrak edilmesi ve bu başarıların dünya kamuoyuna duyurulması isteği Cumhuriyetin ilanının 10. yılı kutlamalarını farklı bir anlam kazandırmıştır.

Cumhuriyet'in onuncu yılı kutlamaları, bu nedenle diğer kutlamalar arasında önemli bir yere sahiptir. 1933 yılı başlarında Cumhuriyet Halk Fırkası idaresi onuncu yıl kutlamaları için hazırlıklara başlamış, 24 Nisan 1933'te yayımlanan bir genelgeyle kutlama programı ve bu konuda çıkarılacak kanun layihasının hazırlanması kararlaştırılmıştır. Ayrıca CHF Katib-i Umumiği kutlamalara ilişkin 19 maddeden oluşan detaylı bir rapor hazırlamıştır.

Cumhuriyet'in onuncu yıl dönümü kutlama kanunu olarak anılan 12 maddeden oluşan 2305 sayılı kanun, 11 Haziran 1933'te kabul edilmiştir.

Kanuna göre kutlama işini düzenlemek üzere Ankara'da bir yüksek komisyon kurulacaktır. Komisyon, belediyesi olan yerlerde oluşturulan komiteleri, onlar da köylerde oluşturulacak komiteleri kutlamanın detayları konusunda bilgilendireceklerdir. Belediyesi olan yerlerde ordu, jandarma, memurlar, öğrenciler ve halkın katıldığı geçit resmi yapılacak, kutlama İstiklal Marşı ile başlayıp bitirilecek, merasimin yapıldığı şehir ve kasabaya bağlı nahiye ve köylerden gelen milli kıyafetli, atlı veya yaya halk merasime katılacaktır. Geçit töreninden sonra gece fener alayları düzenlenecek, büyük cadde ve sokaklara Cumhuriyet'in onuncu yılına kadar gerçekleştirilen inkılap eserlerini anlatacak renkli levha ve resimler konulacak, Halk Fırkası ve halkevlerinin önemini anlatıldığı inkılap fikirlerini ifade eden levhalar asılacaktır. Gece mümkün olduğunca çok donanma (aydınlatma) yapılacak, cadde, sokak ve meydan radyoları faaliyete geçirilecek, İstanbul ve Ankara radyolarından inkılâbın önemini vurgulayan radyo konferansları yayınlanacaktır. Her şehirde, Fırka merkezleri ve halkevlerinde konferanslar verilecek, her şehrin büyük caddelerinde bulunan binalara, nakil araçlarının iç ve dışlarına inkılap sevgisi aşılacak levhalar asılacaktır. Bayram süresince bütün vatandaşlara söz söyleme imkânı vermek üzere şehrin en büyük meydanına bir kürsü konularak söz söylemek isteyen vatandaşlar, inkılâbın lehinde komitenin belirteceği sıraya bağlı kalmak kaydıyla konuşma yapacaktır.

Bayram günlerinde parasız olarak bütün tiyatro, sinema ve konferans salonları fırka ve halkevleri girişimleriyle inkılâba faydalı filmler, temsiller ve konferanslar sunulmak üzere komitenin emrine verilecektir. Memleket dışında da törenler daha coşkulu yapılacak, resmi ve özel binalara ve ayrıca köylere yaptırılacak bayrak direklerine törenle bayrak çekilecektir. Bayram tatili üç güne çıkarılacak, devlet nakil araçlarına bayramdan on gün önce başlayarak, on gün sonrasına kadar % 50 indirimli tarifeler uygulanacak, tiyatro, sinema, temsil, konferans ve bina cephelerine levha asılacak, bayram donanmalarının komitelerce ücretsiz temin edilmesi sağlanacaktır.

Başvekalete bağlı olarak CHF Umumi Katibi Recep Peker başkanlığında oluşturulan Cumhuriyet Bayramı Kutlulama Yüksek Komisyonu yaptığı ilk toplantıda vilayetlerde oluşturulacak komitelerle ilgili olarak Valiliklere yazı göndermiştir. Buna göre, vilayet, kaza, nahiye ve köylerde Vali başkanlığında kurulacak komiteler, o yerin en büyük kumandanı, Maarif Müdürü, CHF Reisi ve Belediye Reisinden oluşacak, halkevi varsa idare heyetinin seçeceği bir kişi de halkevi temsilen komiteye katılacaktır. Merkezde vekaletler birer kutlama heyeti kuracak ve merkezle taşra arasında doğrudan yazışma yapılacaktır. Komisyonun kutlama işine verdiği önem, bu konuda yazılanlara yansımaktadır. *"Yapılacak işler Türkiye'de on yıl önce doğan Cumhuriyet güneşinin sıcaklığı ile bütün memleketi ısıtacak ve on yıllık Cumhuriyet devrinin vatana getirdiği ve getireceği en yüksek saadetin heyecanını herkese duyuracak bir şekil ve kıymette olmalıdır. Bunun için yapılacak işler büyük hacimde sesli, hareketli, renkli, fikirli, manalı ve hesaplı olmak elzemdir".*

Komiteler hızla oluşturulmuş, kutlama tahsisatı olarak 166.000 TL ayrılmış, bayrama özel posta pulu, sigara paketleri ve diğer inhisar maddelerine konulacak resim ve dövizler kararlaştırılmış, şenlik fişekleri temin edilmiştir. Ticaret ve sanayi odalarından bülten çıkarmaları istenmiş, milli cemiyet ve bankalardan yardım talep edilmiş ve bu paralarla köylere 22 bin büyük, 1 milyon küçük bayrak ve 600 fırka bayrağı gönderilmiştir. Nakil vasıtaları için indirim yapılmış, Cumhuriyet'in ilanı saatinde her yerde top atılması kararlaştırılmış, onuncu yıl marşı yapılmış, on senelik iş rehberinin basımına başlanmıştır. Asker, jandarma, öğrenci ve memurlara verilen giysilerin ve vatandaşların çocuklarına alacakları giysilerin Cumhuriyet Bayramı'na denk getirilmesi fırka teşkilatına bildirilmiştir. Piyes, konferans, halk

türküleri ve şiirler hazırlanmış, radyo konferansları ve çalınacak plaklar tespit edilmiş, köylü ve askerlere dağıtılmak üzere 15 bin paket sigara sipariş edilmiş, yurt dışında da kutlamaların etkin bir biçimde yapılması için elçiliklerden ricada bulunulmuş, 25 farklı türde 200 bin adet afiş basılmış, Ankara elektrik şirketi, ücretsiz olarak fırka, hisar, abide ve şose heykeli önünde tezyinat yapma kararı almıştır. Yüksek Komite, 29 Temmuz 1933'te komitelere gönderdiği talimatta bütün hazırlıkları en ince ayrıntısına kadar tespit etmiştir. Talimata göre bayram büyük hacimde yapılacak, kutlama sesli, hareketli, ziyalı ve manalı olacaktır. En az bir buçuk milyon vatandaşın sokaklarda ve meydanlarda bayrama iştirak etmeleri, radyoda ve diğer yerlerde en az bin konferans verilmesi ve beş yüz kadar temsil yapılması kararlaştırılmıştır.

Tören her yerleşim yerinin nüfusunun en az onda birinin katılımıyla, mümkün olduğunca en çok katılımın sağlanabileceği yerde yapılacak, bundan sonra buraya Cumhuriyet Meydanı adı verilecektir. Bütün resmi daireler, üç bayram gününde gece ve gündüz donatılacak, vatandaşların evlerine birer bayrak ve fener asmaları teşvik edilecektir. Her şehir ve kasabanın meydanına uzaktan görülecek büyüklükte renkli grafikler ve mukayese resimleri asılacak, uygun salonlarda sergiler açılacaktır. Merkezden örnekleri gönderilen yazılar kırmızı bez üzerine beyaz boya ile yazılacak, cadde ve binaların yanı sıra tren, vapur, otobüs ve otomobiller de aynı tarz levhalarla donatılacaktır. Hazırlanan levha ve dövizlerde veciz sözlere yer verilmiş, CHF için altı oklu bayrak kabul edilmiş, törene katılacak vatandaşların göğsüne bu bayrağın küçük ipek numunelerinin takılması için yeterli miktarda ilgili yerlere gönderilmiştir. Evlerin bayrakla süslenmesinin inkılap ve yeni devlet için büyük kuvvet yapacağı vurgulanmıştır.

Ankara ve İstanbul radyolarının kuvvetlerini bir arada kullanmak için bayram günlerinde yalnız Ankara radyosunun çalışması düşünülmüş, elinde hususi cihazı olanların radyolarını halkın istifadesine sunmak isteyen olursa faydalanılacağı belirtilmiştir. Halkın toplanacağı umumi salonlara ve meydanlara hoparlör konulacak, gazete ve mecmualar her zamanki hacminden dört beş misli büyük çıkarılacaktır. Mümkün olduğunca renkli ve resimli olmaları ve Cumhuriyet devri eserlerine yer vermeleri istenecektir.

Kutlamalarda önem atfedilen konulardan birisi de temsillerdir. Bayramda temsil edilmek üzere dokuz adet oyun belirlenmiştir. Sönmeyen Ateş (Nahit Sırrı), İnkılap Çocukları (Yaşar Nabi), Kahraman (Faruk Nafiz), Mavi Yıldırım, Yarım Osman (Aka Gündüz), Şeriye Mahkemesinde (İ.Refik-Ahmet Nuri), On Yılın Destanı (Halit Fahri), İstiklal (Reşat Nuri) ve Uyanış (Kazım Nami) adlı oyunlarda Cumhuriyet öncesi dönemin olumsuzluklarına karşın yeni rejimle birlikte hayata geçirilmeye çalışılan değerlerin üstünlüğü ve bu değerlerin benimsenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Her biri 25 seriden oluşan sekizer bin adet toplam iki yüz bin levha sadece belediyeler için yollanmış, en büyüğü 100×170 cm boyutundaki levhalar şehir nüfusuna göre gönderilerek eşit bir şekilde dağıtılması istenmiş, bayramdan üç gün önce asılarak mümkün olduğunca uzun bir süre asılı kalmasının önemli olduğu belirtilmiştir. Tüm yurttan geçit resimlerine katılacak vatandaşların göğüslerinde taşıyacakları ve köylerde asılacak 85×130 cm ebadındaki yünden yapılan bayraklar bankalardan alınan yardımlarla alınacaktır.

Komitelerden merkeze gönderilecek halk türküleri gözden geçirilmiş, Pehlivan oğlu Esat Bey'in eserinin birkaç kıtası çıkarılarak her yerde okutturulması uygun bulunmuştur. Vatan sevgisi, milli mücadelenin ve hürriyetin önemi ile milli şuurun uyandırılmaya çalışıldığı şiirler bastırılarak köylere kadar gönderilmiştir. Faruk Nafiz ve Behçet Kemal Bey'lerin şiirlerinin bazı kısımları birleştirilerek Onuncu Yıl Marşı olarak kabul edilmiş ve Cemal Reşit Bey tarafından bestelenmiştir.

Cumhuriyet Bayramı'nda verilecek konferanslara da önem verilmiştir. Yurt, nüfus, kadının vaziyeti, sıhhat ve içtimai yardım, milli talim ve terbiye, hukukta inkılap, adliye ve dahiliye, nafia ve demiryolları, iktisat ve tasarruf, ziraat ve maliye konularında konferanslar düzenlenmiştir. Cumhuriyetin ve inkılabın heyecanı içinde halk kitleleri arasında derin duygularını diğer vatandaşlarla paylaşmak isteyenler için halk kürsüleri kurulmuştur. Halk kürsülerinde devlet görevlileri ve vatandaşlar söz alarak inkılâbın, Cumhuriyetin ve istiklalin önemini örneklerle anlatan konuşmalar yapmışlardır.

Kutlamalar sırasında onuncu yıl sergilerinin açılması ve temel atma törenleri de gerçekleştirilmiştir. Ankara'da İsmet Paşa Kız Enstitüsünde hazırlanan ve eğitim sahasındaki inkılapları gösteren sergi ile Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin Ticaret Lisesi'nde düzenlediği On Yıl İktisat sergisi bunlardan dikkate değer olanlardır. Ayrıca Ankara Numune Hastanesi, Sıhhiye Enstitüleri, Ziraat Enstitüleri ve Eskişehir Şeker Fabrikası'nın açılışları yapılarak pek çok bina, yol ve okulun temel atma törenleri gerçekleştirilmiştir.

Cumhuriyet Halk Fırkası tarafından kırsal kesime hitap edecek olan *Yurt* gazetesi çıkarılmış, renkli resimler ve faydalı yazılarla hazırlanmış olan gazete, her köye iki nüsha olacak şekilde gönderilmiştir. Onuncu yıl kutlamalarını yalnız yurt içinde değil yurt dışında da büyük bir coşkuyla kutlamak üzere hazırlıklar yapılmış, radyo programları, konferanslar ve gazetelerden faydalanılmıştır. Elçilik ve Maslahatgüzarlıklara hazırlanan onuncu yıl kitabı ve Fransızca özeti ile 40'ar adet Türkiye fotoğrafı gönderilerek on yıllık Cumhuriyetin özellikleri yurt dışında da anlatılmaya çalışılmıştır. Onuncu yıl törenlerine Viyana, Bükreş, Budapeşte ve Varşova radyolarında da değinilmiş, çeşitli Avrupa ülkelerinin elçiliklerinde törenler düzenlenmiştir. Cumhuriyet'in onuncu yıldönümü nedeniyle zimmet, rüşvet, kaçakçılık suçlarıyla, 150'likleri kapsamayan bir Af Kanunu çıkarılmış ve hapishanelerdeki çok sayıda hükümlü serbest bırakılmıştır.

Ankara'da yapılacak törenler için 29 Ekim sabahı saat 9'da halk tören alanını doldurmuş, törene dış ülkelerden Mareşal Varşilof Başkanlığında bir Sovyet heyeti, Yunanistan adına Hava Kuvvetleri Komutanı General Adamides, Almanya adına Moskova Büyükelçisi Her Nadalny, Bulgaristan adına Maarif Nazırı Boyaciyef ve General Narkaf, Romanya adına Ayan Meclisi üyeleri Ahmet Taşçı ve Mustafa Beylerle, Silistre Müftüsü Hafız Rifat Efendi yabancı temsilci olarak katılmışlardır. Mustafa Kemal Atatürk 9.15'te TBMM'ne gelmiş ve burada yabancı diplomatları kabul ederek onların tebrik mesajlarını kabul ettikten sonra bir konuşma yapmıştır.

Daha sonra Cumhuriyet Meydanı adı verilen tören alanına geçerek halkı ve tören kıtalarını selamlayarak, coşkun sevinç gösterileri ile karşılanmıştır. Tören, radyodan İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başlamış, ardından Mustafa Kemal Paşa tarihi Onuncu Yıl Nutku'nu söylemiş ve takiben halk tarafından Onuncu Yıl Marşı söylenmiştir. Daha sonra geçit resmi başlamış, resmi görevlilerin ardından halk geçit resmine katılmış, saat 10'da başlayan tören 14.30'da tamamlanmıştır. Gündüz halkın yoğun katılımıyla gerçekleşen tören, akşam düzenlenen fener alayı ile aynı coşkuyla devam etmiştir. CHF'nin Ankara Palas, Halkevi ve Orduevi'nde verdiği Cumhuriyet balolarına yabancı heyetler de dâhil çok sayıda kişi katılmış ve güzel bir bayramlaşma gerçekleştirilmiştir.

Kurulan halk kürsülerinde Cumhuriyet'e olan şükranın dile getirildiği konuşmalar yapılmış, şiirler okunmuş, eski devrin olumsuzluklarına karşın Cumhuriyet'in getirdiği düzen övülmüştür. Törenler sırasında şehitlikler ziyaret edilmiş, Dumlupınar Mehmetçik Abidesi, Ankara Cebeci Askeri Şehitliği gibi yerlerde Milli Mücadele şehitleri anılmıştır. Yurdun çeşitli yerlerinden Ankara'ya gönderilen telgraflardan bayram törenlerine halkın yoğun ilgi gösterdiği anlaşılmaktadır. İzmir'de 60 bin, İstanbul'da 100 bin kişinin, diğer şehirlerde ise 10 bin kişinin katıldığı ifade edilen törenlerde, akşam 20.30'da 101 pare top atılmış, ardından şehitlerin anısına bir dakikalık saygı duruşu yapılmıştır.

29 Ekim günü radyoda beş kez İstiklal Marşı, altı kez Onuncu Yıl Marşı okunmuş, şiirler, destanlar ve halk konferansları yayınlanmış ve halk türkülerinden oluşan konserler verilmiştir. Bayramdan iki gün önce temin edilen sesli sinema makinesi ile Ankara'daki törenler kaydedilmiş, her ilden törenle alınarak getirilen topraklar yine törenle kabul edilmiştir. PTT özel posta pulu serisi hazırlamış, Hilal-i Ahmer onuncu yıl nedeniyle özel iskambil kâğıdı yaptırmış, bayram süresince müzeler açık tutulmuş, gazeteler hacimlerinin birkaç katı büyüklüğünde -örneğin *Hâkimiyeti Milliye* 96 sayfa, *Cumhuriyet* 64 sayfa olarak- çıkarılmıştır.

İstanbul'daki törenler de çok coşkulu geçmiş, gazetelerde Beyazıt ve Üniversite meydanında yaklaşık 150 bin insanın toplandığı, 30 bin kişinin geçit resmine katıldığı belirtilmiştir. Mustafa Kemal Paşa'nın nutkunun radyoda yayınlanmasının ardından İstanbul Valisi konuşma yapmış ve ardından da geçit resmi düzenlenmiştir. Akşam fener alayı ile kutlamalara devam edilmiş, Dolmabahçe Sarayında bir balo düzenlenmiş, İstanbul Belediyesi Ankara'daki Cumhuriyet Abidesi'ne konulmak üzere bir çelenk göndermiştir. Tramvay tarifelerinde indirim yapılmış, Kasım ayı maaşları bayram nedeniyle erken ödenmiştir.

Cumhuriyet'in onuncu yıl kutlamalarına basın büyük ilgi göstermiş, tören hazırlıklarının duyurulmasına ve kutlama coşkusunun yaşanmasına gazeteler büyük katkı yapmışlardır. Kutlamalardan bir gün önce "Bütün halk yarın Cumhuriyet meydanına davetlidir. Kimseden davetiye aranmayacaktır. Herkes için meydana yer hazırlanmıştır" denilerek halkın katılımı teşvik edilmiştir. Aynı zamanda dış basında da kutlamalar ilgiyle karşılanmış, *The Times* "Gazinin Önünde Hürmetle Eğilmek Lazımdır" başlıklı bir makale yayımlarken, *Daily Telegraph* "Şayan-ı Dikkat On Senenin Mucizeleri" ve "Mustafa Kemal'in Dehasıyla Yeniden Bir Doğuş" başlıklı iki makalede Cumhuriyet'in başarılarından övgü ile söz etmiştir. Rus *Krasnaia Svesda* gazetesinde "Türk Milleti Zincire Vurulamaz" başlığı ile yayımlanan makalede Türkiye'deki gelişmelere vurgu yapılarak iki ülke arasındaki iyi ilişkilerden söz edilmiştir. Yunan *Katimerini* ve *Atinaika Nea* gazeteleri ile Romanya gazetelerinde Türkiye'yi öven yayınlar yapılmış, pek çok ülkeden Ankara'ya kutlama telgrafları gönderilmiştir. Türk basınında İngiliz, Fransız, Yunan ve Rus gazetelerinin yanı sıra Romanya ve Macaristan'da yayımlanan gazetelerin onuncu yıl kutlamalarına gösterdiği ilgiye dikkat çekilmiş, Paris ve Viyana Büyükelçiliklerinde kutlama yapıldığı, Berlin'de Türkiye'ye ilişkin konferans verildiği belirtilmiştir.

Cumhuriyet bayramı kutlamalarında en çok on yılda yaratılan maddi ve manevi değerlerin vurgulanmasına özen gösterilmiştir. Hazırlıklara başlanırken son on yılda ülkede kaydedilen gelişmelerin envanterinin çıkarılarak ortaya konulması ile, Milli Mücadele ile verilen anti-empyralist savaş sonrasında elde edilen siyasi zaferin iktisadi zaferlerle taçlandırılması isteğinde önemli bir noktaya gelindiği vurgusu yapılmaktadır. Askerlik, ziraat, sanayi, sağlık, ekonomi, ulaşım, haberleşme gibi pek çok alanda gerçekleştirilen ilerlemenin içte ve dışta görünür kılınmasını sağlamak ve bu vesileyle rejime olan bağlılığı artırmak hedeflenmiştir. Sıklıkla eski dönemde yapılanlarla on yılda yapılanlar kıyaslanmış, örneğin altı asırlık Osmanlı Devleti'nin 94 köprüsüne karşılık on yılda 41 köprü yapıldığı veya 2000 km demiryolu inşa edildiği gibi vurgularla az zamanda büyük işler yapıldığının altı çizilmiştir.

Modernleşme yolunda atılan adımların meyvelerinin toplanmaya başladığı, batılı kıyafeti ile kullandığı harflerle, laik kanunları ile millet egemenliğinden hareketle başlattığı mücadele sonucu ulaştığı ulus devlet çizgisi ile yepyeni bir anlayışı ortaya koyan Cumhuriyet idaresinin, muasır medeniyet seviyesinin üzerine çıkma konusundaki azim ve kararlılığının da altı çizilmiştir. Nitekim Mustafa Kemal Paşa'nın onuncu yıl nutkunda bu söyleme vurgu yapılmıştır. Halkın kutlamalara katılımının sağlanması konusundaki hassasiyet dikkat çekicidir. CHF Genel Merkezi tarafından halkın yakalarına takılmak üzere bir milyon altı oklu bayrak dağıtılmış, uçaklardan üzerinde veciz sözlerin bulunduğu

50 milyon kırmızı ve beyaz kağıtlar atılmış, şehirlerin ve köylerin süslenmesine, ışıklandırılmasına özen gösterilmiştir. Kutlama programı halkın rejimin değerlerine olan bağlılığını pekiştirmek için bir fırsat olarak görülmüş, duvarları süsleyen döviz ve levhalar, bayraklar, Onuncu Yıl Marşı, okunan şiir ve destanlar, sergilenen tiyatro oyunları, radyo yayınları Cumhuriyet şuurunun uyandırılması için gösterilen gayretleri ifade etmektedir.

Onuncu yıl kutlamaları, Türkiye'nin Lozan sonrasında kat ettiği mesafenin yabancı ülkeler tarafından da değerlendirilebileceği bir fırsat olarak görülmüştür. Bayrama pek çok ülkeden heyetin katılması, basın yayın organlarında övgü dolu sözlerle yer alması, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası konumunu güçlendirmesi anlamına gelmektedir. Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmasına rağmen önce Milli Mücadele'yi gerçekleştirmiş, ardından toplumu dönüştürecek inkılapları hayata geçirerek saygıyı hak eden bir konuma yükselmiştir. Barışın ihlal edildiği, silahlanmanın arttığı, Milletler Cemiyeti kararlarının uygulanmadığı bir dönemde Türkiye'nin izlediği barış eksenli dış politika takdir uyandırmakta ve bölgesinde barışın teminatı olarak görülmektedir. "Hasta Adam" Osmanlı'nın yerine Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki Genç Türkiye Cumhuriyeti büyük devlet olma yolunda hızla ilerlemektedir. Kutlamalar aracılığıyla dünyanın ilgisinin Türkiye'ye çekilmesi sağlanmış, bu konuda Mustafa Kemal Atatürk'ün başarısı özenle vurgulanmıştır.

Yasemin DOĞANER

KAYNAKÇA

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi CHP Fonu